

Отже, мотив «мати-й-мачуха» в українських казках має свою оригінальну структуру розгортання, яка побудована на двох паралельно протилежних діях: перша пов'язана з випробуванням та винагородою дідової дочки, а друга – з випробуванням та покаранням бабиної або ж самої мачухи. Антитеза зображення найкращих рис сирітки та найгірших – бабиної дочки традиційно розкривається в мотивах випробування дівчат працею, дорогою. Перший шлях розгортається від смерті («мачуха випробовує пасербицю») до відродження («мати допомагає дочці»); другий – від життя до смерті.

Список використаної літератури

1. Пуларія Т. В. Жіночий архетип у міфопоетичній традиції української культури (на матеріалі народної культури Середньої та Нижньої Наддніпряни): автореф. дис. ... канд. культурології : 26.00.01 / Пуларія Т. В.; МОНУ; Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. – Сімферополь, 2011
2. Кобиляча голова [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://rozvyvajko.com.ua/kazky/ukrajinski-narodni-kazky/kobylyacha-holova/>
3. Мачуха й пасербиця [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://rozvyvajko.com.ua/kazky/ukrajinski-narodni-kazky/machuha-i-paserbytsya/>
4. Про дівчину Марусю [Електронний ресурс] – Режим доступу: progidne.org/Українські%20народні%20казки/Про%20дівчину%20Марусю.html
5. Про дідову і бабину дочку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://kazky.org.ua/zbirky/javorova/didova-doczka-j-babyna-doczka>
6. Про сиріт і лиху мачуху [Електронний ресурс] – Режим доступу: progidne.org/Українські%20народні%20казки/Про%20сиріт%20і%20лиху%20мач...

Науковий керівник: к. філол. н., старший викладач Корецька М. В.

В. В. Петриченко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ПРОБЛЕМАТИКА ТА ЖАНРОВО-СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ «СОЛОДКА ДАРУСЯ» МАРІЇ МАТІОС

У статті проаналізовано специфіку жанрово-стильових і проблемно-тематичних особливостей твору Марії Матіос «Солодка Даруся».

Ключові слова: історія, жанр, драма, роман.

Марія Матіос – одна з найвідоміших сучасних українських письменниць. Вона є лауреаткою Національної премії України імені Тараса Шевченка, яку отримала за роман «Солодка Даруся» у 2005 році.

Твір «Солодка Даруся» – це українська історія 30–70-х років ХХ століття, що відбувалася на буковинських і галицьких територіях.

Творчий здобуток М. Матіос став об'єктом досліджень Я. Голобородька [1], Г. Павлишина [6], С. Жили [2], І. Насмінчук [4], Р. Харчука [7] та інших. **Метою статті** є з'ясування проблематики та специфіки жанрово-стильових особливостей роману «Солодка Даруся».

За жанром твір «Солодка Даруся» є роман. Сама ж письменниця наголошує, що це – роман-драма. На думку Р. Харчука, це «не драматичний твір, що складається з трьох дій, а роман, що має три частини, тісно між собою пов'язані» [7, 69]. Повна назва твору «Солодка Даруся. Драма на три життя».

Кожна частина «драми» має свою назву. Перша називається «Даруся» (драма щоденна). Друга – «Іван Цвичок» (драма попередня). Третя – «Михайлове чудо» (драма найголовніша).

Про різноманітність жанру твору влучно пише Д. Павличко: «Повість, за сюжетом – новела, за шириною охоплення історичних подій – роман, за насиченням оповіді діалогами, прямою мовою – п'єса» [5, 6]. Можемо доповнити цей ряд іншими, за словами дослідників, жанрами, адже твір має ознаки новели, повісті, роману, психологічної драми, «драми на три життя», або ж «моральне застереження-забобон».

М. Матіос у романі «Солодка Даруся» вдало поєднала епічне та драматичне начала. Різновид є соціально-психологічний роман, написаний в стилі реалізму. Хоча Г. Павлишина

стверджує про поєднання стилів, указуючи, що «маємо на дивовиж «свіжу» прозу, де синтезовано колорит місцевого буковинського фольклору з елементами імпресіонізму, сюрреалізму й екзистенціалізму» [6, 7].

Передусім роман уважають соціальним, тому що у творі розкрито трагедію не тільки однієї сім'ї Ілащуків – Михайла, його дружини Матронки та доньки Дарусі, а й – усього буковинського народу, який був понівечений НКВДістами в період окупації радянськими військами Західної України.

М. Матіос психологічно описала душевний стан Дарусі від самого дитинства і до дорослого життя. Дівчинка, яка не говорила, з якої завжди односельчани тільки насміхалися та називали «солодкою», маючи на увазі, що вона ніби «нерозумна». Ми прочитуємо опис того болу у серці Дарусі на образи, знехтування, відторгнення: «Страшні болі лише тік води міг спинити, люди дивувалися Даринці, вони не розуміли, що вона рятує себе, як може. Вони не вміли розуміти чуже горе, їхні черстві серця ще горітимуть у пеклі, а Даруся – людина Божа, вона може вільно з Богом говорити, а з людьми ні! Лише з Богом і з батьком, який лежить у ямі, а над ним хрест почепили, бо давно вмер він, а вона може з ним говорити... Люди думають, що вона німа, а вона лише цінує кожне слово, вона знає ціну мовчання...» [3, 45]. Як тонко передає емоційний стан Дарусі письменниця, порівнюючи з християнським образом Марії, з її ніжним та добрим серцем.

Тому першою і, мабуть, однією з найголовніших проблем є ставлення людей один до одного, їхня зневага та жорстокість. Даруся бачить суспільство, яке «не має смальцю в голові» [3, 53]. Вона не чекає від людей допомоги, адже вони самі собі не здатні допомогти.

Широко висвітлена проблема кохання, розчарування та страждання з героєм роману, якому М. Матіос присвятила другу частину, Іваном Цвичко, чоловік із незначною фізичною вадою, через яку погано говорить. Люди так само вважають його дурним, адже він голосно говорить про вади суспільства, які інші розуміють як звичайні явища. Його несподіване щастя з Дарусею не дає спокою односельцям: «Хіба нормальна людина буде отако сидіти посеред білого дня і слухати, як дурний у дримбу грає?..Господар не для того, щоби у дримбу жінці грати» [3, 79].

У третьому розділі роману під назвою «Михайлове чудо. Драма найголовніша» простежуємо і найголовнішу проблему твору – це західноукраїнська історія в період 30-70-х рр. ХХ століття, це знущання енкаведистів над людьми, нелегкий час не тільки на Буковині, а і на всій території України. Маленька Даруся за цукерку-півника довірливо розповідає офіцерові про татову допомогу нічним гостям-партизанам, за що мати прокляла її, а сама повісилася. Дівчинка відразу стала сиротою з скаліченим дитинством, а як наслідок, і життям.

Отже, з огляду на стиль, особливості жанру, різноплановій проблематиці можемо наголошувати, що М. Матіос написала довершений, глибоко-емоційний роман, який заслуговує неабиякої уваги та подальших досліджень.

Список використаної літератури:

1. Голобородько Я. Соціумний інтер'єр чи психологічний дизайн? : (художні дилеми Марії Матіос) / Я. Голобородько // Слово і Час. – 2008. – № 12. – С. 81-85.
2. Жила С. «Трагедія, адекватна історії» : романи Марії Матіос «Солодка Даруся» та читацька конференція за цим твором / С. Жила // Українська мова в загальноосвітній школі. – 2007. – № 3. – С. 6-12.
3. Матіос М. Солодка Даруся. Драма на три життя / М. Матіос. – Л. : Піраміда, 2005. – 176 с.
4. Насмінчук І. Проза М. Матіос : особливості індивідуального стилю : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література» / І. Насмінчук. – Івано-Франківськ, 2009. – 16 с.
5. Павличко Д. Безодня, куди страшно заглядати / Д. Павличко // Літературна Україна. – 2005. – № 2. – 20 січня. – С. 6.
6. Павлишин Г. Дискурс прози М. Матіос: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література» / Г. Павлишин. – Чернівці, 2012. – 20 с.
7. Харчук Р. Марія Матіос : між традицією і стилізацією / Р. Харчук // Сучасна українська проза: Постмодерний період : [Навчальний посіб.]. – К. : ВЦ «Академія», 2008. – С. 68-73.

Науковий керівник: д. філол. н., професор Кавун Л. І.